

"לבניינה של תורה" – חלק רנ"ד

שיחה שנמסרה בביהמ"ד מפי מו"ר רה"י

"פִּי גִבֹר עָלֵינוּ חֶסֶדוֹ"

עבודת ה' מאהבה (ה)

התאחדות האוהב והנאהב

פתחנו את סידרת השיחות העוסקות באהבת ה' בשאלה גדולה, שנשאלה על ידי ראשונים ואחרונים: כיצד ניתן לצוות על אהבת ה'? הלוא לכאורה אי אפשר לצוות על דבר שברגש? שהרי אם האהבה קיימת מה טוב, ואם לאו – וכי יעזור אם נצווה על כך?

שאלה זו ניתנת להישאל גם בצורה מעמיקה יותר. המהר"ל בנתיב אהבת השם¹ מבאר את עניין האהבה, ומסביר שהוא שיתוף, חיבור עם הנאהב. רעיון זה מוסבר יותר בספר "העיקרים"², אחד מהראשונים: "האהבה הוא התאחד דבר הנאהב עם האוהב", התאחדות בין האוהב והנאהב, "והתדבקם יחד דיבוק

שכלי בשלימות". התאחדות מלאה זוהי האהבה, חיבור בין אוהב והנאהב, התדבקות. את דבר זה אנו מוצאים בצורה מופלאה בהגדרתם של חז"ל³ את האהבה שאינה תלויה בדבר, כאהבת דוד ויהונתן, כנאמר: "וּנְפֹשׁ יְהוֹנָתָן נִקְשְׁרָה בְּנֶפֶשׁ דָּוִד וַיֵּאָהֲבוּ יְהוֹנָתָן בְּנֶפֶשׁוֹ".

לאור דברים אלו ניתן להעמיק בהבנת השאלה שפתחנו בה: איך אפשר לצוות על אהבה? ישנם ראשונים ואחרונים ששואלים את שאלה זו באופן אחר, וחושבני שהכוונה לאותו הדבר אך באופן יותר עמוק. הרי לאור דברי "העיקרים" והמהר"ל שהגדירו את האהבה כ"הדבקות של דבר הדומה בדומה", יש לשאול לא רק "כיצד אפשר לצוות על אהבה?" אלא "כיצד שייך לצוות

על אהבה בין הסופי לאין סופי, בין האדם שהוא קרוץ חומר לבין בורא עולם שהוא נבדל?"

על כורחנו נצטרך לומר שיש קיים דמיון ונקודת השתוות המאפשרים את יצירת האהבה הזו.

"בשעה שיתבונן האדם"

הרמב"ם בהלכות יסודי התורה⁴ כותב: "והיאך היא הדרך לאהבתו?"

מהי הדרך שבה מגיעים לאהבת ה'? אומר הרמב"ם: "בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים, ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול כמו שאמר דוד: 'צמאה נפשי לאלקים לא-ל חי'... ולפי הדברים האלו אני מבאר כללים

על מנת להגיע לאהבת ה'

צריך שיהיה חיבור כלשהו, קו של דמיון, שיאפשר זאת

⁴ שמואל א, פרק יח, פסוק א

⁵ פרק ב, הלכה ב

¹ נתיבות עולם, חלק ב, נתיב אהבת השם, תחילת פרק א

² מאמר ג, פרק לה

³ אבות, פרק ה משנה טז

גדולים ממעשה רבון העולמים, כדי שיהיו פתח למבין לאהוב את השם, כמו שאמרו חכמים בענין אהבה: 'שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם'. כאשר האדם מתבונן בהתבוננות שכלית על הבריאה, על כל העולם הנפלא, או אז "מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאווה תאוה גדולה לידע השם הגדול". הקב"ה הלוא הוא "א-ל מסתתר"⁶, הנעלם מאתנו. אולם, הרמח"ל⁷ מלמדנו כי אנו רואים את רבש"ע על ידי דרכיו של הבורא יתברך המתגלות לנו במציאות.

כותב ה"חזון איש"⁸, שאפשר לאדם להתבונן על עצמו ולראות את רבש"ע המתגלה בגופו שלו: הקב"ה מתגלה באמצעות עיניו, היכולות לראות; דרך אוזניו, המאפשרות לו לשמוע; דרך נפשו; דרך היכולת המופלאה שנתן רבש"ע לבני אדם להוליד בצלמו כדמותו, ועוד כהנה רבות. יותר מכך, אומר רבי יעקב עמדין, היעב"ק⁹: "חי נפשי כי בהתבונני בנפלאות אלה גדלו אצלי יותר מכל ניסים ונפלאות, למתבונן בקיום המופלא של עם ישראל ככבשה בין שבעים זאבים במשך אלפי שנים. מזה אלפי שנים מופת זה לא השתנה – השחקנים מסביב משתנים, אך עם ישראל נותר.

גם ב"ספר המצוות הגדול", הסמ"ג, כשהוא מגדיר את מצוות אהבת ה'¹⁰ הוא מדריך שעל האדם לחשוב בלבו את הטובות שעשה לו וגמל עימו הקב"ה בחסד אין סופי. בזה יגלה את רבש"ע המתגלה אליו בתוך מציאות חיו ממש. לדעתי, לבטא את רעיון זה התכוון ה"חזון איש" בפרק הראשון מספרו "אמונה ובטחון", בו הוא

מתאר לנו את המופלאות של התגלות רבש"ע במציאותנו אנו. יש להתבונן בכך גם על ידי שאדם יעיין בספרי מדע וילמד מהם איזו מכונה מופלאה היא העין וכדומה.

מתוך כך אומר לנו ה"חזון איש" עד היכן אפשר להגיע מתוך התבוננות זו. אומר ה"חזון איש"¹¹ דבר מופלא מאוד: כאשר אדם זוכה לראות את מציאותו יתברך, "ובהעלות האדם בערכי קודש אלו נגלה לפניו עולם חדש. כי אפשר לאדם בעולם הזה להיות כמלאך לרגעים", אנחנו יכולים להגיע למדרגה של מלאכות לזמנים קצרים, "וליהנות מזיו הקודש, וכל תענוגי העולם הזה יהיו כאפס נגד עונג של דבקות האדם ליוצרו יתברך".

"קשר הגבר ליוצר כל היצורים"

לאור דברנו לעיל ניתן להבין את דברי ה"חזון איש" בהמשך: "הכוח הטמיר הלזה הוא אחד מכוחות הטמירים שנתן היוצר בנשמת האדם, וכוח זה מעיד על קשר הגבר ליוצר כל היצורים", קשר האדם לרבש"ע. היינו כדברינו לעיל שעל מנת להגיע לאהבת ה' צריך שיהיה חיבור כלשהו, קו של דמיון, שיאפשר זאת. מלמדים אותנו הראשונים שיש להתבונן בעולם, בטובות שהקב"ה משפיע עלינו המתגלות בעולם. התבוננות שכלית זו, אומר המהר"ל, תהפוך להיות הידבקות, היינו אהבה.

ה"חזון איש" מוסיף כי האדם שנוהג כך יוכל לרגע לצאת מן המציאות ולהיות כמלאך, להתרומם מהמציאות בה אנחנו שקועים בחיינו. ניתן להמשיל זאת לאותם אנשים המשלמים הון עתק על כך שיטיסו

⁹ הקדמה לסיפור עמודי שמיים, פרק ב, ד"ה וידע אמונה

¹⁰ מצווה ג

¹¹ פרק א, אות ט

⁶ עי' ישעיהו, פרק מה, פסוק יג; פיוט מאת רבי אברהם מימון (תלמיד הרמ"ק)

⁷ דרך ה', חלק א, פרק א, אות ב

⁸ אמונה וביטחון, פרק א

אותם בספינת חלל, כדי להתרומם מעל היקום, להיות מלמעלה. אומר ה"חזון איש" שגם אנחנו, כל אחד ואחד מאתנו, יכול להגיע למקום כזה, שהוא פי כמה וכמה יותר גבוה, שהרי זו התעלות רוחנית של דבקות בקב"ה. כל מי שזכה, ולו רק פעם בחייו, לטעום טעמה של תפילת אמת יודע כמה עונג תלוי בדבר הגדול הזה ששמו דבקות בה'. בזה "נגלה לפניו עולם חדש, כי אפשר לאדם בעולם הזה להיות כמלאך לרגעים" על ידי אותה הדבקות. דבקות זו מובנה לצאת מן המציאות ולהיות כמלאך

דבוק בה' יתברך, למרות שאנו סופיים והבורא הוא אין סופי, למרות שאנחנו קרוצי חומר והבורא הוא נבדל, וכל זאת על ידי ההתבוננות.

הלוואי שנזכה למדרגות אלו. זוהי עבודה שניתן להגיע אליה, כמו שדיברנו.

ישנו מבט נוסף ומעמיק יותר בדבר זה, מדרגת הבנה נוספת שמוסיף הרב זצ"ל. בעז"ה נשלים זאת בלי נדר.

